

De Standaard

OPINIE MILIEU

De waterstofcampus is een gifgroen geschenk

De Maritieme Campus, vlak bij de Hobokense Polder, belooft schone energietechnologie maar is nefast voor de natuurlijke Scheldebiotoop, vinden Joris Van Reusel, Daan De Volder en Pascal François.

Joris Van Reusel, Daan De Volder & Pascal François

Architecten en architectuurdocenten (KU Leuven).

Maandag 15 november 2021 om 3.25 uur

<p>Gallowayrunderen hebben de ruimte om te grazen in de Hobokense Polder. Provincie Antwerpen </p>

Gallowayrunderen hebben de ruimte om te grazen in de Hobokense Polder.

© Provincie Antwerpen

Het lijkt op een geschenk uit de hemel. Nu de klimaatconferentie in Glasgow er niet in slaagt de scepsis omtrent een beter klimaatbeleid te minderen, het energievraagstuk vastloopt in eindeloze politieke debatten en Antwerpen geconfronteerd wordt met het PFAS-milieuschandaal, biedt zich in het zuiden van de stad een ‘groen’ bouwproject aan voor de ontwikkeling van innovatieve waterstoftechnologie.

Ondanks heel wat maatschappelijk protest – de geplande Maritieme Campus Antwerp wordt ingepland middenin een zeer waardevol natuureservaat, op de rand van de Schelde – en ondanks negatieve adviezen van het Agentschap Natuur en Bos en de Provinciale Omgevingsvergunningscommissie, nam het Antwerpse stadsbestuur het project in dank aan. Het verleende vorige week een bouw- en milieuvergunning voor de bouw van de Maritieme Campus (DS 12 november)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211111_98116129).

Daarmee stapt het stadsbestuur mee in het groene verhaal waarmee de projectontwikkelaar (de rederij CMB en haar vastgoedpoot Reslea) een grote vastgoedinvestering in kantoren en bedrijfsruimten in een kwetsbaar gebied verpakt en verkoopt.

Stroom van subsidies

Maar dit project is veeleer een vergiftigd dan een groen geschenk. Het zal de directe omgeving, de natuur en het milieu niet ten goede komen, want het legt beslag op overstromingsgevoelige, waardevolle ruimte net naast de Schelde.

Het waterstofverhaal is het glijmiddel om een afschuwelijk, oversized, ecologisch rampzalig en ordinair vastgoedproject te greenwashen

Het vergunningsdossier minimaliseert de negatieve effecten van de ingreep op alle vlakken, ook al blijkt uit diverse rapporten dat impact op het milieu (licht, lucht, water), de biodiversiteit, de mobiliteit en het landschap niet te vermijden is. Maar de belofte van schone energietechnologie, en de daarmee gepaard gaande stroom van Europese subsidies voor waterstofonderzoek, veegde dat argument van tafel. De ambitie om met dit project van Antwerpen op korte termijn 'het kenniscentrum voor vernieuwingen in de waterstoftechnologie en de maritieme sector' te maken, lijkt sterker dan het koesteren en beschermen van wat nog rest van de natuurlijke Scheldebiootop.

Met zijn analyse van de historische overstromingen in de Scheldedelta stelde UA-milieuhistoricus Tim Soens het vorige week al erg duidelijk (DS 6 november)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211105_98362996):

tegenover de kracht van een dynamische rivierdelta en het stijgende water zal het op de lange termijn niet de technologie zijn (zoals de bouw van steeds maar hogere dijken) die redding brengt. Het amfibische leven en de dynamiek van een getijdenlandschap vormen een alternatief dat wellicht beter is aangepast.

Met de uitvoering van het Sigmaplan verzette Vlaanderen de afgelopen jaren al bergen in de strijd tegen overstromingen en werd heel wat ruimte voor de rivier gecreëerd. Maar dit is niet voldoende. De ontpoldering van de Hedwigepolder nabij Doel lijkt, over de grenzen heen, weer opnieuw het voorwerp van procedures en getouwtrek te worden, tenzij de PFAS-vervuiling in het Scheldewater en -slib deel mag uitmaken van die 'nieuwe natuur'. Maar verder stroomopwaarts langs de Schelde wordt duchtig verder verkaveld en verhard en worden appartementscomplexen en bedrijfsterreinen gebouwd. Lokale gemeentebesturen lijken geen alternatief te zien voor het lucratieve aanbod van ontwikkelaars om zelfs in overstromingsgevoelige gebieden woonwijken en zorginstellingen te bouwen. Nochtans zou er bij elke vierkante meter open ruimte die we hebben (of die vrijkomt) een grote terughoudendheid moeten bestaan als er bouwplannen opduiken.

Greenwashen

Zo is het niet gegaan op de voormalige, door BP vervuilde industriegronden in Antwerpen waar nu bouwplannen op tafel liggen voor een 40.000 vierkante meter groot project. Een nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) wordt er geheel op maat van de projectontwikkelaar opgesteld. Het waterstofverhaal van de Maritieme Campus is daarbij het glijmiddel om een afschuwelijk, oversized, ecologisch rampzalig en ordinair vastgoedproject te greenwashen.

Als architecten kijken we er met lede ogen naar. Hoewel de urgentie hoog is, blijft de overheid met haar klimaatbeleid steken in papieren normgeving, die de rekening doorschuift naar particulieren die hun woning renoveren. Dagelijks leert de praktijk mij dat het voor veel bouwheren niet evident is om te voldoen aan de verplichte E-, K- en S-peilen – door investeringen in hernieuwbare energie, complexe ventilatiesystemen en duurzame thermische isolatie. De schamele subsidies helpen hen daar amper bij. Als beroepsgroep worden we voortdurend uitgedaagd om meer in te zetten op klimaatrobuust ontwerpen. Van een overheid mag je dan ook verwachten dat die meer doet en zichzelf, maar ook de industrie en de landbouw, tot scherpere klimaatvriendelijke acties aanzet.

Ook in de architectuuropleiding is er meer aandacht voor duurzaamheid. We trachten verder te kijken dan modieuze trends, zoals de dure en complexe 'beboste woontorens'. Zo wordt in het ontwerpend onderzoeksproject 'Vloed' het hele stroomgebied van de Schelde onder de loep genomen. Er wordt gevaren, gewandeld, gefietst en gevist op en rond de Schelde, vanaf haar bron tot de monding.

Naast de topografische, geografische, hydrografische, demografische, archeologische, biologische en historische analyses maken studenten architectuur zo (opnieuw) kennis met de complexiteit van een getijdenestuarium, de economische en toeristische waarden van de rivier, maar ook met de schoonheid van het typische landschap en de poëzie van een voorbijdrijvend stuk hout. Vanuit deze integrale benadering van een van onze belangrijkste lokale klimaatsystemen wordt gezocht naar nieuwe ruimtelijke concepten om zowel het water, de natuur als de mens zo veel mogelijk kansen te geven.

Met eenzelfde geloof in de maakbaarheid van een betere toekomst zijn in tal van instituten en agentschappen in Vlaanderen onderzoekers en ambtenaren bezig met het uitwerken van modellen, scenario's en handleidingen om de impact van de klimaatverandering te beperken. Rapporten en gidsen worden geschreven, seminaries en lezingen worden georganiseerd met als doel beleidsmakers te informeren, bewust te maken en aan te zetten om concrete stappen te zetten naar een andere aanpak.

Machtige lobby's

Waarom lukt dat zo weinig? Zijn onze politici werkelijk niet tot beter, krachtiger beleid in staat? Wat is er moeilijk aan het afwijzen van een bouwproject dat door gespecialiseerde adviesorganen negatief wordt geëvalueerd? Welke belangen dan deze van klimaat, natuur en burgers wegen dan zwaarder door bij de burgemeester en zijn schepencollege? Worden zij eerder dan door de knappe koppen en kritische geesten van hun studiediensten beïnvloed door handige subsidiegraaiers, in dienst van machtige lobby's?

Het is een cynische gedachte die wij weigeren voor waar aan te nemen, maar met elk milieuschandaal, elk dossier waarin goede ruimtelijke ordening wordt geschaad, neemt de twijfel toe.

Zo wordt het moeilijk om als architect onze opdrachtgevers te blijven motiveren om te investeren in klimaatvriendelijke technieken, en om als docent jonge architecten in spe te blijven aanmoedigen om al hun verbeelding in te zetten voor een nieuwe aanpak.

Het valt te hopen dat het kransje van Antwerpse schepenen en Vlaamse ministers hetzelfde historische besef ontwikkelt als de Antwerpse burgemeester waar ze braaf achter lopen. Dan bestaat de kans dat zij weldra niet enkel vanwege juridische procedures hun gifgroen bouwproject op de Scheldeoever zullen loslaten, maar uit een gerijpt respect voor de dynamiek van de Schelde ook dure gronden tot open ruimte voor rivieren durven te laten. Anders dreigen ze in de geschiedenisboeken te belanden als een generatie bestuurders die weliswaar de Ring van Antwerpen wist te sluiten, maar tegelijk de Schelde heeft dichtgeknepen.

Verschenen op maandag 15 november 2021

LEES MEER

VANDAAG | ARCHITECTUUR ARCHITECTUUR

Het Steen: de burcht die er nooit stond

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211114_97930557)

06/11/2021 | REPORTAGE VERGRIJZING

Geen land voor oude mensen

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211104_96481509)

13/11/2021 | VERKEERSDODEN VERKEERSDODEN

Het autovrije plein waar in drie dagen twee verkeersdoden vielen

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211112_97711422)

13/11/2021 | DE DROOMPLEK

Huis Van Ravesteyn, Utrecht

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211108_96183925)

10/11/2021 | GENT

Actievoerders verlaten bezet bosje aan de Sterre

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20211109_97714114)

Lees de volledige krant

([https://markup.standaard.be/extra/static/checkapp/index.html?
utm_campaign=digitalekrant&utm_source=standaard&utm_medium=brooklyn-artikels](https://markup.standaard.be/extra/static/checkapp/index.html?utm_campaign=digitalekrant&utm_source=standaard&utm_medium=brooklyn-artikels))